

Aleg. 66.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o petycyi Reprezentacyi powiatu Sanockiego i nowotarskiego w przedmiocie datku ofiarowanego w r. 1880 na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania komisji drogowej o petycyi Rady powiatowej sanockiej i nowotarskiej w przedmiocie zwolnienia tych powiatów od opłacania 1% dodatku powiatowego do podatków bezpośrednich na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 16. listopada 1889 następującą uchwałę:

„Petycyę Wydziału powiatowego w Sanoku, tudzież petycyę Wydziału Rady powiatowej w Nowym Targu udziela się Wydziałowi krajowemu z poleceniem, by po zbadaniu istoty rzeczy tak pod względem prawniczym, jakoteż i co do sił finansowych powiatów sanockiego i nowotarskiego, na przyszej sesyi sejmowej przedłożył sprawozdanie i odpowiednie wnioski“.

W wykonaniu tego polecenia przedłożył Wydział krajowy w roku zeszłym osobne sprawozdanie, jako alegat. 51. stenograficznych sprawozdań sejm. z r. 1890.

Sprawozdanie to jednak nie zostało przez Wysoką Izbę załatwione i z tego powodu przedłożył je Wydział krajowy ponownie w roku 1891 jako alegat 30 sten. spraw. z r. 1892 z uwzględnieniem zmian, jakie zaszły w ciągu roku 1890.

Sprawozdanie to załatwione przez komisję drogową zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego spadło również z porządku dziennego obrad Wysokiego Sejmu, Wydział krajowy zatem przedkłada powyższe sprawozdanie po raz trzeci.

W sprawozdaniu naszym zamieszczonem jako aleg. 16. do sten. spraw. sejm. ze stycznia r. 1889 o podobnej petycyi Reprezentacyi powiatu limanowskiego podaliśmy Wysokiemu Sejmowi wszelkie szczegóły o przebiegu i stanie sprawy datków dobrowolnych na koszt nabycia gruntów pod kolej transwersalną ze strony tych Reprezentacyj powiatowych, przez których terytorya pomieniona kolej miała przechodzić.

W tem samym sprawozdaniu podaliśmy, że datki dobrowolne powiatów jasielskiego i gorlickiego w łącznej kwocie 47.141 zł. 34 ct. musiały być odpisane z powodu nieziszczenia się warunków, pod którymi datki te przez odnośne Reprezentacje powiatowe uchwalone zostały i że datek Reprezentacji powiatowej w Krośnie z powodu zmian terytoryalnych musiał być zmniejszony o kwotę 2.303 zł. 35 ct.

Nadmieniamy wreszcie, że w załatwieniu powołanego wyżej sprawozdania o petycyi Reprezentacji powiatowej limanowskiej, Wysoki Sejm uchwałą z d. 16. listopada 1889 upoważnił Wydział krajowy do przedłużenia wspomnianej Reprezentacji do końca r. 1899 terminu rozpoczęcia spłaty rocznych rat należącego się funduszowi krajowemu datku w kwocie 9.383 zł. 44 ct., ofiarowanego przez powiat limanowski na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną, a zarazem do ewentualnego odpisania powyższej należitości, jeżeli się okaże, że wydatki poniesione przez rzeczony powiat z funduszków powiatowych, wyłącznie na budowę dróg w powiecie, wymagały w okresie czasu od r. 1889 do 1899 corocznego nakładania powiatowych dodatków do dodatków bezpośrednich w wysokości wynoszącej średnio najmniej 6% tychże podatków.

Z pozostałych reszty siedmiu powiatów (Buczacz, Czortków, Nowy Targ, Sanok, Stanisławów, Tlumacz i Zaleszczyki), które zobowiązały się uiszczać funduszowi krajowemu datki na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną, zobowiązał się w szczególności powiat sanocki uchwałą Rady powiatowej z 3. lipca 1880 uiszczać na cel powyższy przez lat 20 datek roczny w wysokości 1% od opłaconych wówczas podatków bezpośrednich w kwocie 79.600 zł., co przedstawia wartość ogólną datku w kwocie 15.920, czyli 796 zł. rocznie.

Na umorzenie tego zobowiązania nie została dotąd ani jedna rata spłaconą, powołaną zaś na wstępie petycją uprasza sanocki Wydział powiatowy o zupełne zwolnienie Reprezentacji powiatowej od tego obowiązku, uzasadniając prośbę swą przedewszystkiem okolicznością, jakoby uchwała Rady powiatowej w Sanoku z 3. lipca 1880. nie stała się dotąd prawomocną, wartość bowiem powyższego zobowiązania łącznie z długami, które wówczas na powiecie ciążyły, wynosiła kwotę 47.849 zł., czyli więcej jak 50% ówczesnych podatków bezpośrednich w powiecie opłacanych. W myśl zatem §. 24. ust. o Repr. powiat. wymagała rzeczona uchwała Rady powiatowej dla swej prawomocności ustawy krajowej.

Dalej podnosi Wydział powiatowy jako powód, dla którego nie czuł się zobowiązanym do uiszczenia powyższego datku, okoliczność, że uchwalając w swoim czasie ten datek, spodziewała się Reprezentacja powiatowa, iż roboty około budowy kolei transwersalnej, przedsięwzięte zostaną zaraz w r. 1880. i dostarczą zarobku ludności wówczas nieurodzajem dotkniętej, gdy tymczasem roboty rozpoczęte zostały w r. 1883, oraz, że znaczniejsza część właścicieli gruntów doznała z powodu tej budowy pokrzywdzenia, opłacając do dziś dnia dodatek gruntowy za grunta zajęte pod kolej, a komunikacja zamiast regulacyi, wbrew prośbom i potrzebom powiatu w najniegodniejszy sposób urządzoną została, nareszcie, że powiat jest już niepomierne obciążony rozmaitymi dodatkami powiatowymi.

Dla oceny słuszności pierwszych dwóch powodów, które zdaniem Wydziału powiatowego w Sanoku mają przemawiać przeciw prawomocności uchwały Rady powiatowej z 3. lipca 1880, przedstawiamy ówczesny stan rzeczy, jak następuje: Uchwała Rady powiatowej z 3. lipca 1880, o którą się rozchodzi, opiewa: „Nałożyć dodatek w wysokości jednego centa od reńskiego podatków bezpośrednich w powiecie sanockim obecnie opłacanych, a to na przeciąg lat dwudziestu dla ulżenia funduszowi krajowemu przy wykupnie gruntów pod kolej Husiatyńsko-Żywiecką i przez przeciąg czasu 20 lat uchwałać w corocznym preliminarzu powiatowym dodatek powiatowy w wysokości jednego centa od reńskiego podatków bezpośrednich na cel powyższy“.

Podług sporządzonego zaś w swoim czasie przez nasz oddział rachunkowy wykazu, ciążyły na Reprezentacji powiatu sanockiego pożyczki:

1. z funduszu zapomogi z roku 1866 reszta w kapitale	9.316 zł. 74	ct.
i w odsetkach obliczonych pod koniec roku 1895	4.408 " 44	"
2. z funduszu pożyczki krajowej z 1873 reszta w kapitale	5.647 " 82 ¹ / ₂	"
i w odsetkach pod koniec 1882	518 " 32	"
3. z funduszu krajowego reszta w kapitale	8.558 " 25 ¹ / ₂	"
i w odsetkach obliczonych pod koniec 1892	3.479 " 92	"
Razem	31.929 zł. 50	ct.

Doliczywszy do tego:

4. wartość datku na grunta pod kolej transwersalną w kwocie	15.920 zł. 15	ct.
otrzymano sumę	47.849 zł. 65	ct.,

która miała przedstawiać stan długów i zobowiązań powiatu z r. 1880. Gdy zaś przypisane w powiecie sanockim w tymże roku podatki bezpośrednie wynosiły, jak to wyżej podaliśmy, kwotę 79.600 zł., przeto obciążenie powiatu podług powyższego rachunku przekraczało ustanowioną §. 24 ust. o Reprezentacyi powiatowej stopę 50⁰/₁₀ podatków i dla tego miała zachodzić potrzeba wyjednania ustawy krajowej dla podanej powyżej uchwały Rady powiatowej z 3. lipca 1880. Wykaz powyższy udzielony został wówczas Wydziałowi powiatowemu w Sanoku i ztąd też pochodzi twierdzenie jego o braku prawomocności dla wspomnianej uchwały Rady powiatowej.

Wszakże jak to z powyższego zestawienia rachunku się okazuje, wciągnięto przez prostą pomyłkę do stanu zaciągniętych przez powiat pożyczek także i odsetki przypadające do uiszczenia za cały czas naprzód aż do zupełnego umorzenia tych pożyczek. Jeśli więc od sumy 47.849 zł. 65 ct. potrącimy wyżej wykazane odsetki, wynoszące razem kwotę 8.406 " 68 " pozostanie właściwy stan długów i zobowiązania 39.442 " 97 " który to stan porównany z sumą przypisanych na r. 1890. podatków bezpośrednich wcale nie przekracza miary ustanowionej §. 24. ust. o Repr. powiat.

Przytoczona zatem wyżej uchwała Rady powiatowej z dnia 3. lipca 1880. jak to się z powyższego okazuje, nie wymagała i nie wymaga zatwierdzenia osobną ustawą krajową i stała się już dawno prawomocną. Nadmienić tu zresztą wypada, że wykazany wyżej stan długów powiatu z roku 1880 jest co do istoty rzeczy pozornym.

Z podanej bowiem wyżej pod 2) pożyczki w kwocie 5.647 zł. 82¹/₂ ct. odpada kwota 5.391 zł. 86¹/₂ ct. na gminy sanockiego powiatu, w imieniu których powiat pożyczkę tę zaciągnął, a które to gminy spłacają ją bezpośrednio w sanockim c. k. urzędzie podatkowym Wykazaną zaś pod 3) pożyczkę zaciągnął powiat w imieniu gminy sanockiej na budowę szpitala i gmina ta spłaca ją również bezpośrednio w pomienionym wyżej urzędzie.

W ten sposób ciężły w roku 1880 na sanockiem powiecie właściwie pożyczki tylko w wysokości 9.572 zł. 70 ct., a łącznie z pomienionem wyżej pod 4) zobowiązaniem wynosił stan długów 25.492 zł. 85 ct.

Prawomocności przytoczonej wyżej uchwały sanockiej Rady powiatowej z d. 3. lipca 1880 nie może naruszyć i drugi zarzut Wydziału powiatowego co do czasu rozpoczęcia robót, sposobu wykupna gruntów i dogodności urządzonej komunikacyi kolejowej. Jakkolwiek bowiem względy te mogły być tem pewniej wpłynąć na postanowienie Reprezentacyi powiatowej przyczynienia się z jej strony datkiem na wykupno gruntów pod kolej transwersalną dla ulżenia tym sposobem ciężaru funduszowi krajowemu, to warunek taki wcale nie został objęty samą odnośną uchwałą Rady powiatowej.

Zdaniem przeto Wydziału krajowego niewątpliwie ciężył i cięży na sanockiej Reprezentacyi powiatowej obowiązek uiszczenia funduszowi krajowemu rocznych rat datku po 796 zł. na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną.

Rozchodziliby się zatem jeszcze o to, czyli obecny stan majątkowy powiatu dozwalałby obciążenia datkiem powyższym, lub też, czyli należałoby powiatowi przyznać pewną w tym względzie ulgę.

Podług przedłożonego nam przez sanocki Wydział powiatowy sprawozdania wydano w tym powiecie od r. 1881 do 1889 włącznie na cele komunikacyjne przeszło 81.000 zł., które w czwartej części pokryte zostały subwencyjami funduszu krajowego, reszta zaś przy stosunkowo nieznacznym dochodzie własnym — dodatkami powiatowymi do podatków bezpośrednich.

Dodatki te wynosiły w ostatnich trzech latach średnio około 10% przy wydatności jednego centa około 1.000 zł. a to bez 3% dodatku na powiatowy fundusz dróg gminnych i bez 3% dodatku szkolnego. (Dodatki powiatu limanowskiego wynosiły w ostatnich trzech latach średnio 18% przy wydatności jednego centa 500 zł.)

Z powyższego 10% dodatku powiatowego przypada na cele ściśle drogowe średnio 5%, razem zaś z 3% dodatkiem na powiatowy fundusz dróg gminnych 8% na ogólne cele drogowe powiatu.

W powyższym okresie czasu zrekonstruowano lub zbudowano przeszło 26 kilometrów dróg ważniejszych i uporządkowano drogi gminne w ten sposób, że wszystkie mają być szutrowane. Pozostaje zaś jeszcze podług udzielonego nam programu do rekonstrukcji, lub budowy w przeciągu następnych lat dzieściu, dziewięć ważniejszych dróg długości około 47 kilometrów, a po roku 1900 jeszcze tylko droga Bukowsko-Wisłok 12 kilometrów długa.

Nadmienić tu również musimy, że starania Reprezentacji powiatowej około uporządkowania sieci dróg w powiecie wzrosły od roku 1888 prawie w dwójnasób, a to mimo, że w tym czasie stan długów powiatu dochodził blisko 20.000 zł., do których w roku bieżącym przybyła nowa przez powiat z rządowego funduszu zapomogowego zaciągnięta pożyczka w kwocie 12.000 zł., przeznaczona w połowie na budowę drogi gminnej Sanok-Bukowsko.

Nie da się więc zaprzeczyć, że powiat sanocki jest obecnie przeciążony zobowiązaniami, które przez dłuższy czas wymagać będą dla ich umorzenia osobnych datków powiatowych. Z pomiędzy tych zobowiązań wszakże umorzone zostaną w r. 1895 dwie pożyczki z funduszu krajowego, których raty roczne wynoszą razem 2.000 zł.

W tym samym czasie spodziewać się należy podług dotychczasowej działalności Reprezentacji powiatu sanockiego, że ukończoną zostanie budowa, względnie rekonstrukcja kilku ważniejszych i pilniejszych dróg, których uporządkowanie na dalszy czas odłożone być nie powinno.

Dla podtrzymania więc usiłowań sanockiej Reprezentacji powiatowej około uporządkowania sieci dróg powiatu, jak nie mniej dla ulżenia tejże Reprezentacji w ciężarach, wnosimy, ażeby Wysoki Sejm raczył upoważnić do przedłużenia pomienionej Reprezentacji terminu rozpoczęcia spłaty datku rocznego, o którym mowa, do początku roku 1896.

Co do petycji Reprezentacji powiatowej w Nowym Targu o uwolnienie jej od podobnego 1% datku na wykupno gruntów pod kolej transwersalną, względnie o zezwolenie, ażeby datek ten użyty został na polepszenie stanu dróg gminnych, rzecz przedstawia się jak następuje:

Rada powiatowa w Nowym Targu postanowiła uchwałą z d. 5. lipca 1880 przyczynić się przez lat 20 do kosztów wykupna gruntów pod kolej transwersalną corocznym datkiem w wysokości 1% dodatku powiatowego do opłaconych podatków bezpośrednich, wynoszących wówczas 36.133 zł. 96 ct., co czyni wartość ogólną datku w kwocie 7.226 zł. 79 ct.

Na umorzenie tego zobowiązania uiszczył dotąd powiat nowotarski trzy raty w latach 1883, 1887 i 1888 po 361 zł. 34 ct czyli razem 1.084 zł. 02 ct., w roku 1890 zaś ściągnięto z przypadającej temu powiatowi reszty datku konkurencyjnego funduszu krajowego na bu-

dowę publicznego dojazdu do stacyi w Chabówce 722 zł. 68 ct. tak, że obecnie powiat winien jeszcze resztę datku w kwocie 5.420 zł. 09 ct.

Na poparcie powyższej petycyi przytacza Wydział powiatowy, że powiat nowotarski należy do najbiedniejszych tak dalece, iż ludność szukać musi środków do życia po za granicami kraju, że liczne potrzeby powiatu domagają się coraz innych znacznych wydatków, szczególnie zaś na uporządkowanie komunikacyi i że powiat nawiedzany jest od kilku lat klęskami elementarnymi, datek zatem powyższy jest w każdym razie dla powiatu uciążliwy.

Wydział krajowy potwierdza w zupełności okoliczność, że powiat nowotarski, już jako górski, należy do rzędu najuboższych i że jest obciążony znacznymi dodatkami powiatowymi. Na potrzeby samych tylko dróg powiatowych długości 29 klm. wyłożył powiat w ciągu ostatnich lat dziesięciu przeszło 64.000 zł., które prawie w całości pokryte być musiały dodatkami powiatowymi do podatków bezpośrednich, średnio bowiem nakładano w ostatnich latach na cel powyższy dodatek powiatowy w wysokości 7% przy wydatności 1 ct. = 700 zł.

Tak znaczny wydatek na same tylko drogi powiatowe obok średnio również 7% wynoszącego dodatku na administracyę powiatu sprawił, że powiat nie mógł dotąd wyznaczyć osobnej dotacyi z funduszu powiatowego dla powiatowego funduszu dróg gminnych, że zatem potrzeby dróg gminnych opędzane są tylko prestacyami miejscowemi i funduszem z osobnego 3% dodatku drogowego ustanowionego nowelą do ustawy drogowej z roku 1885.

Środki te wszakże są zupełnie niedostateczne w porównaniu do potrzeb dróg gminnych, które według przedłożonego nam sprawozdania Wydziału powiatowego na przestrzeni około 600 kilometrów wymagają należytego uporządkowania.

Chcąc zaś roboty te wykonać w przeciągu lat 10, trzebaby sumę wszystkich obecnie w powiecie nałożonych dodatków powiatowych podwoić, co oczywiście w wysokim stopniu nadwreżyłoby siłę podatkową powiatu.

Niepomyślny ten stan majątkowy powiatu nowotarskiego i oplakany stan jego komunikacyj gminnych, wobec tak doniosłego znaczenia, jakie dla kraju mają położone w tym powiecie Tatry z Zakopańską stacyą klimatyczną, zwiększające właśnie zwykłe potrzeby dróg odnośnych, zniewoliły też Wysoki Sejm, że podniósłszy już znaczną ofiarę na uznaną już za krajową drogę Nowy targ-Zakopane, powziął dalsze uchwały z 2. października 1888, 14. stycznia 1889 i 26. listopada 1889 mające na celu uporządkowanie całego szeregu dróg gminnych pod naszym nadzorem i przy pomocy funduszu krajowego.

Idąc za tą intencyą Wysokiego Sejmu proponuje Wydział krajowy udzielenie nowotarskiej Reprezentacyi powiatowej dalszej ulgi w pierwszym rządzie przez odroczenie spłaty funduszowi krajowemu dłużnych jeszcze 15 rat datku na wykupno gruntów pod kolej transwersalną aż do końca 1900 roku. Przypuszczać bowiem należy, że w powyższym okresie uporządkowaną zostanie znaczna część przynajmniej ważniejszych komunikacyj gminnych. Na wypadek zaś, gdyby w czasie od roku 1892 do końca 1900 Reprezentacya powiatu nowotarskiego nakładała jako dotacyę z funduszu powiatowego na uporządkowanie dróg gminnych powiatu przeciętnie co najmniej dwuprocentowy dodatek powiatowy rocznie (obok dotychczas średnio 7% wynoszącego dodatku na drogi powiatowe i 3% dodatku na powiatowy fundusz dróg gminnych) wnosimy, aby Wysoki Sejm raczył upoważnić Wydział krajowy do zupełnego odpisania wspomnianego wyżej datku w resztującej kwocie 5.420 zł. 09 ct., uznając datek ten jako nadzwyczajną pomoc funduszowi krajowemu na uporządkowanie ważniejszych dróg gminnych powiatu.

Wobec powyższej ulgi odpadłaby potrzeba wstawiania do budżetu powiatowego, jak to od roku 1887 się działo, zaległych trzech rat datku, które z ratą bieżącą czynią 1.445 zł. 36 ct. a tem samem administracyjny dodatek powiatowy wynoszący jak wyżej nadmieniliśmy średnio 7%, mógłby o 2% być niższy.

Wydział krajowy wnosi zatem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przechodzi do porządku dziennego na petycją Reprezentacji powiatowej w Sanoku o zupełne zwolnienie jej obowiązku uiszczania funduszowi krajowemu przez lat 20 ofiarowanego uchwałą Rady powiatowej w Sanoku z 3. lipca 1880 1% dodatku powiatowego do dodatków bezpośrednich, przypisanych w powiecie sanockim wówczas w kwocie 79.600 zł. na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną, natomiast upoważnia Sejm Wydział krajowy do przedłużenia sanockiej Redrezentacji pod koniec roku 1895 termin rozpoczęcia spłaty rat powyższego datku.

II. Sejm upoważnia Wydział krajowy do przedłużenia Reprezentacji powiatu nowotarskiego po koniec r. 1900. terminu rozpoczęcia dalszej spłaty funduszowi krajowemu 15 rat rocznych datku w resztującej kwocie 5.420 zł. 09 ct., ofiarowanego uchwałą Rady powiatowej w Nowym Targu z 5. lipca 1880. na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną, a zarazem do ewentualnego odpisania tej reszty należności, jeżeli się okaże, że w okresie czasu od r. 1892. do końca r. 1900. Reprezentacja powiatu nowotarskiego, obok średnio wynoszącego obecnie 7% dodatku powiatowego na cele dróg powiatowych i 3% dodatku drogowego z ustawy na powiatowy fundusz dróg gminnych, nakładała corocznie średnio jeszcze 2% dodatek powiatowy na uporządkowanie dróg gminnych powiatu.

**Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz
z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.**

We Lwowie dnia 26. lipca 1892.

Marszałek krajowy:

Sanguuszko w. r.

Sprawodawca:

Edward Jędrzejowicz w. r.

Członek Wydziału krajowego.